

SISTEMI I VLERËSIMIT TË PERFORMANCËS KOMUNALE I BAZUAR NË OZHQ

Autor: INDEP

Programi: Zhvillim i Qëndrueshëm

Publikuar: Mars, 2023

Dizajni: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Instituti për Politika Zhvillimore – INDEP

Botim i Institutit për Politika Zhvillimore (INDEP). Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk guxon të riprodhohet, të ruhet në ndonjë sistem të të dhënave apo të transmetohet, në asnjë formë apo mënyrë, pa pëlqim paraprak nga botuesi. Botimi mund të shpërndahet në formë elektronike, por vetëm në tërësi dhe vetëm për qëllime jokomerciale.

Ky punim është publikuar me mbështetjen e Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH në emër të Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ). Përmbajtja e këtij dokumenti, duke përfshirë opinionet e shprehura, përfaqësojnë opinionin e autorit(ve) dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht qëndrimin e Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH apo Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ).

Hyrje

Komunat paraqesin njësitë themelore të vetëqeverisjes lokale. Si të tilla, komunat janë të obliguara të ofrojnë shërbimet bazë për qytetarët e tyre. Komunat e Republikës së Kosovës kanë pak më shumë se 20 vite që qeverisen në mënyrë demokratike, dhe përgjatë kësaj periudhe kanë bërë hapa mjaft të shpejt drejt avancimit të shërbimeve, digjitalizimit, konsolidimit demokratik dhe transparencës.

Përveç obligimit themelor ndaj qytetarëve të komunave përkatëse, disa prej shtytësve kryesore të avancimit të performancës së komunave kanë qenë proceset shtetformuese dhe të integritetit Euro-Atlantik nëpër të cilat ka kaluar dhe po kalon Kosova. Zbatimi i një Kushtetutue multietnike me të drejta dhe privilegje të theksuara për komunitetet pakicë, procesi i decentralizimit, përmbushja e kriterëve për integritet evropian dhe të tjera.

Një nxitës tjetër i rëndësishëm në avancimin e performancës dhe ofrimit të shërbimit nga komunat është Sistemi për Menaxhimin e Performancës Komunale (SMPM). Për shumë vite ky Sistem është vërtetuar të ketë efekt pozitiv duke nxitur komunat të ofrojnë shërbime më të mira për qytetarët, të jenë më konsultantive dhe gjithëpërfshirëse në hartim të politikave dhe marrje të vendimeve, si dhe të jenë më transparent.

Në anën tjetër, përveç zotimeve dhe obligimeve të integritetit Euro-Atlantik që ka marrë Kosova, zhvillimet globale politike, industriale e natyrore kanë bërë që organizatat ndërkombëtare dhe supranacionale të miratojnë dokumente udhërrëfyese për të adresuar sfidat bashkëkohore. Dokumente të tilla janë Marrëveshja e Gjelbër Evropiane (European Green Deal) miratuar nga Bashkimi Evropian dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ), miratuar nga Kombet e Bashkuara.

Komunat e Republikës së Kosovës duhet të ndërmarrin hapa që të përfshijnë edhe synimet e këtyre dy dokumenteve gjatë punës së tyre. Një pjesë të konsiderueshme të këtyre synimeve komunat i zbatojnë në punët e tyre të përditshme dhe një numër i vogël i tyre mbulohet nga indikatorët e SMPM, por për pjesën më të madhe të OZHQ-ve mungon monitorimi i zbatimit dhe raportimi.

Ky punim do të bëjë krahasimin dhe analizimin e mundësisë së përfshirjes së një numri të indikatorëve për raportim të OZHQ-ve brenda SMPM-së. Fillimisht, punimi do të tregojë lidhmërinë ndërmjet SMPM-së, OZHQ-ve dhe kriterëve për integritet evropian, më pas do të krahasojë përputhshmërinë e një numri të indikatorëve të SMPM-së dhe ata të OZHQ-ve, dhe do të propozojë përfshirjen e një numri të indikatorëve të OZHQ-ve, të cilat janë në kompetenca të komunave, brenda SMPM-së.

Ndërlidhja e politikave kombëtare, lokale me integrimet euro-atlantike

Republika e Kosovës është e përkushtuar ndaj vlerave liberal-demokratike dhe orientimit perëndimor. Rrjedhimisht, institucionet e Republikës së Kosovës kanë bërë prioritet integrimin në Bashkimin Evropian. Po ashtu Kosova është zotuar edhe për përmbushjen e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) përmes themelimit të Këshillit për Zhvillim të Qëndrueshëm, brenda Kuvendit të Kosovës, në vitin 2018 si dhe tani me Strategjinë Kombëtare për Zhvillim 2030 (SKZH), e cila është në fazën finale të miratimit.

Edhe Marrëveshja e Gjelbër Evropiane (MGJE) paraqet një udhërrëfyes të politikave për të adresuar ndryshimet klimatike dhe për të transformuar BE-në “në një shoqëri të drejtë dhe me prosperitet”. Si e tillë, MGJE “është pjesë integrale e strategjisë së Komisionit Evropian për të zbatuar Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe Agjendën 2030 të Kombeve të Bashkuara”.¹

Një studim i përbashkët i bërë nga Zyra e Bashkimit Evropian në Kosovë dhe Ekipit të Kombeve të Bashkuara në Kosovë ka konstatuar lidhmërinë ndërmjet 35 kapitujve për anëtarësim në BE dhe OZHQ-ve.² Në ilustrimin djathtas, është dhënë një tabelë e shkëputur nga ky studim që tregon se shumica e 35 kapitujve prekin katër apo më shumë Objektiva të Zhvillimit të Qëndrueshëm.

Rrjedhimisht, duke marrë parasysh se edhe MGJE është pjesë e strategjisë së BE-së për zbatim të OZHQ-ve, i bën të tri këto procese komplementare për të gjitha institucionet e Republikës së Kosovës. Komunitat kryejnë një pjesë të konsiderueshme të zbatimit të obligimeve që dalin nga procesi i integritimit evropian dhe për këtë raportojnë përmes Ministrisë së Pushtetit Lokal. Mirëpo, derisa për kërkesat që dalin nga procesi i integritimit në

Figure 2: Kosovo's 2030 agenda and EU agenda: areas of commonality

¹ Shih: Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane, publikuar me 11 dhjetor 2019, COM (2019) 640

² Shih: <https://kosovoteam.un.org/index.php/en/137026-maximising-synergies-between-2030-agenda-and-kosovos-european-agenda>

BE institucionet mbledhin informata dhe raportojnë rregullisht, në rastin e OZHQ-ve kjo mungon.

Pavarësisht nivelit të politikave, qofshin ato në nivel të Kombeve të Bashkuara, Bashkimit Evropian apo të shtetëror, një pjesë e barrës së zbatimit bie mbi qeveritë lokale mbarë botën. Posaçërisht në rastin e OZHQ-ve, “qeveritë lokale janë politikë-bërës, katalizatorë të ndryshimit dhe të pozicionuar më së miri për të ndërlidhur qëllimet globale me komunitetet lokale.”³

Kompetenca komunale	Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm
Zhvillimi lokal ekonomik	
Planifikimi urban dhe rural	
Shfrytëzimi i tokës dhe zhvillimi	
Zbatimi i rregulloreve të ndërtimit dhe standardeve për kontrollimin e ndërtimit	
Mbrojtja e mjedisit lokal	
Ofrimi dhe mirëmbajtja e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimin dhe drenazhin, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportit lokal dhe skemave të moshjes lokale	
Ofrimi i arsimit publik parashkollor, fillor dhe të mesëm, duke përfshirë regjistrimin dhe licencimin e institucioneve edukative, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e instruktorëve dhe administratorëve të arsimit	
Promovimi dhe mbrojtja e të drejtave të njeriut	
Ofrimi i përkujdesit publik primar shëndetësor	
Ofrimi i shërbimeve familjare dhe shërbimeve të tjera të mirëqenies sociale, siç është përkujdesi për të cëmueshmit, strehimin familjar, përkujdesin femëjor, përkujdesin për të moshuarit, duke përfshirë regjistrimin dhe licencimin e këtyre qendrave përkujdesëse, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e profesionistëve të mirëqenies sociale	
Banimi publik	
Shëndetësia publike	
Ofrimi dhe mirëmbajtja e parqeve dhe hapësirës publike	

Në tërësi, rreth 60% e zbatimit të OZHQ-ve bie mbi barrën e pushtetit lokal. 17 Objektivat, janë të zbërthyera në 169 Synime (Targete), prej të cilave 99 janë relevante për komunat e Kosovës. Ndërsa nga 242 indikatorë për matjen e zbatimit të këtyre targeteve, rreth 130 indikatorë janë relevant për komunat.

Nëse krahasojmë 17 Objektivat me 13 kompetencat kryesore komunale që dalin nga Ligji për Vetëqeverisje Lokale, shihet se secila prej këtyre kompetencave prekin një apo më shumë OZHQ. Rrjedhimisht, edhe 99 Synimet (Targetet) janë të zbatueshme nga komunat, dhe një numër i konsiderueshëm i tyre veçse zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejt ose të tërthortë nga komunat, siç konstatuar nga një punim i

realizuar nga Instituti për Politika Zhvillimore (INDEP) gjatë vitit 2022.⁴

³ Shih ënë gjuhën angleze]: file:///C:/Users/Buton/Desktop/SDG%20Synims%20for%20Local%20Government/the_sdgs_what_1ocalgov_need_to_know_0.pdf

⁴ Shih Raportin në: <https://indep.info/wp-content/uploads/2022/10/OZhQ-te-perballe-fusheveprimtarise-dhe-misionit-te-Komunave-te-Kosoves-1.pdf>

Në përputhje me kompetencat e komunave që dalin nga Ligji për Vetëqeverisje Lokale, është zhvilluar edhe Sistemi për Monitorimin e Performancës Komunale (SMPK). Siç edhe specifikon Dokumenti i SMPM-së, "Përcaktimi i qëllimit të SMPK është i ndërlidhur me përcaktimet ligjore në fuqi" dhe "fushëveprimi i matjeve të SMPK-së shtrihet përgjatë brezit të kompetencave që kanë komunat sipas Ligjit 03/L-040 Për Vetëqeverisjen Lokale".⁵

Më tutje, i njejtë dokumenton potencon se "matja e performancës bëhet me qëllim që të sigurojë monitorimin e ofrimit të shërbimeve nëpërmjet matjeve të vlefshme të performancës, të ofrojë informata të nevojshme për lehtësimin e vendimmarrjes në komunë, të motivojë organet e pushtetit lokal dhe të promovojë përgjegjësinë dhe llogaridhënien gjatë punës së tyre në krijimin e kushteve për jetë të dinjitetshme të qytetarëve të Republikës së Kosovës".⁶

Pra, i tërë fokusi i SMPK-së është të vlerësohet puna e komunave të Republikës së Kosovës në përmbushjen e kompetencave kryesore në bazë të Ligjit për Vetëqeverisjen Lokale. Në anën tjetër, siç u nënvizua më sipër, shumica prej këtyre kompetencave mbulojnë OZHQ-të përkatëse. Gjithashtu, u potencua përputhshmëria e plotë e OZHQ-ve me kapitujt e anëtarësimit në BE.

Mbi të gjitha, institucionet e Kosovës janë zotuar për të zbatuar OZHQ-të në Kosovë duke u bërë pjesë e iniciativës globale, pavarësisht se Kosova nuk është ende anëtare e Kombeve të Bashkuara. Në përputhje me këtë zotim, disa komuna janë bërë shembuj pozitiv të punës drejt përmbushjes së OZHQ-ve. Rastet më të theksuara janë Komuna e Drenasit, e cila ka bërë lokalizimin e OZHQ-ve, si dhe Komuna e Vushtrisë e cila tanimë ka hartuar Raportin e parë Vullentar Lokal.

Pavarësisht kësaj ndërlidhjeje të qartë të kompetencave kryesore komunale me OZHQ-të dhe zotimit politik të institucioneve të Kosovës, me rregullimin aktual që ka SMPK nuk mund të nxjerrë shumë të dhëna rreth përmbushjes së Targeteve të OZHQ-ve. Mirëpo, me një përditësim të SMPM-së mund të nxirren një numër i madh i të dhënave rreth përmbushjes së OZHQ-ve dhe Agjendës 2030. Kjo është e mundur pasi shumë prej aktiviteteve ditore të realizuara nga komunat e Republikës së Kosovës shkojnë drejt përmbueshjes së OZHQ-ve, prandaj me një përditësim, përshtatje apo plotësim të SMPM-së mund të kapen dhe raportohen rezultatet e të gjitha këtyre aktiviteteve komunale.

Në seksionin në vijim do të bëhet një krahasim i indikatorëve të SMPK-së dhe indikatorëve të OZHQ-ve për të shfaqur përputhshmëritë si dhe shembuj të thjeshtë të përfshirjes së indikatorëve të OZHQ-ve brenda SMPK-së.

⁵ Shih në: <https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Dokumenti-Kryesor-i-Sistemit-te-Menaxhimit-te-Performances-Komunale-designed-18.02.2021.pdf>

⁶ Shih në: <https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Dokumenti-Kryesor-i-Sistemit-te-Menaxhimit-te-Performances-Komunale-designed-18.02.2021.pdf>

Krahasim i indikatorëve të Sistemit të Menaxhimit të Performancës së Komunave me indikatorët e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm

Aktualisht, SMPK është i ndarë në 19 fusha të cilat mbulojnë kompetencat komunale sipas Ligjit për Vetëqeverisje Lokale. Këto 19 fusha më tutje janë të zbërthyera në 37 rezultate. Dhe, për matjen e performancës komunale në zbatimin e kompetencave komunale janë përcaktuar 119 indikatorë.

Në anën tjetër, OZHQ-të kanë 17 Objektiva, 169 Synime (Targete) dhe 242 indikatorë. Prej tyre për komunat në Kosovë janë relevante 16 Objektiva, 99 Synime dhe 133 indikatorë.

Siç u theksuar më parë, aktualisht komunat, me përjashtim të Komunës së Vushtrisë nuk bëjnë vlerësim të përmbushjes së OZHQ-ve duke mbledhur të dhëna në bazë të indikatorëve të OZHQ-ve. Mirëpo, komunat bëjnë shumë projekte dhe aktivitete të cilat në mënyrë të drejtpërdrejt apo të tërthortë përmbushin OZHQ-të, mirëpo mungon mbledhja e të dhënave dhe raportimi. Shumë të dhëna janë në dispozicion apo mund të mblidhen lehtë nga komunat të cilat mund të ofrojnë pasqyrë të qartë të përmbushjes së OZHQ-ve.

Duke marrë parasysh se SMPK është dëshmuar si një sistem i suksesshëm për mbledhjen dhe raportimin e të dhënave nga ana e komunave, plotësimi i këtij sistemi me një numër të indikatorëve të OZHQ-ve është një zgjidhje adekuate për të përmirësuar situatën jo të mirë rreth përmbushjes së OZHQ-ve. Mbi të gjitha, një punë e konsiderueshme që e bëjnë komunat përmbushin gradualisht OZHQ-të, por për shkak të mungesës së koordinimit dhe raportimit strukturor e gjithë kjo punë shkon e pavërejtur.

Gjithashtu, duke marrë parasysh që për zbatim të OZHQ-ve kërkohet angazhim i të gjithë komunitetit e jo vetëm institucioneve, në qarqet akademike dhe të organizatave ndërkombëtare rekomandohet të bëhet edhe mbledhja e të dhënave jozyrtare rreth përmbushjes së OZHQ-ve. Të dhënat jozyrtare mund të mblidhen nga komuniteti i biznesit, organizatat joqeveritare, academia, asociacionet kulturore dhe sportive dhe ngjashëm.

Më poshtë në formë tabelare janë dhënë disa nga Fushat dhe indikatorët e SMPK dhe OZHQ-të dhe indikatorët përkatës. Në pjesën e parë të tabelës është dhënë gjendja aktuale do të thotë indikatorët e OZHQ-ve që drejtpërdrejt ose tërthorazi mbuloohen nga indikatorët e SMPK-së, ndërsa në pjesën e dytë të tabelës janë shtuar indikatorët e OZHQ që mund të përfshihen si rrjedhojë e një plotësimi ose përditësimi të SMPK-së të propozuar.

Fusha e SPMK	OZHQ-të mbuluara	Indikatorët e SPMK	Indikatorët e mbuluar të OZHQ-ve
Fusha 4 Barazia në Punësim, Shërbime		4.1.1 - Të punësuar me nevoja të veçanta në institucione komunale	1.3.1 Proporcioni i popullsisë së mbuluar nga skemat e mbrojtjes sociale, sipas gjinisë, me përparësi fëmijët, personat e papunë, personat e moshuar, personat me aftësi të kufizuara, gratë shtatzëna,

Sociale dhe Familjare		4.1.2 - Të punësuarve nga komunitetet jo-shumicë Treguesi 4.2.1 - Familje me nevojë të cilave iu është siguruar banimi dhe janë krijuar kushtet për lëshim të banimit social 4.2.2 - Fëmijë me nevojë për strehim që iu është siguruar strehimi familjar	të sapolindurit, viktimat e lëndimeve në punë dhe të varfërit, apo grupet e tjera të marginalizuara 1.a.2 Proporcioni i shpenzimeve totale të qeverisë për shërbimet bazike (arsimi, shëndetësia dhe mbrojtja sociale) 8.5.2 Shkalla e papunësisë, sipas gjinisë, moshës dhe personave me aftësi të kufizuara 16.7.1 Proporcionet e pozitive në institucionet kombëtare dhe lokale, përfshirë (a) legjislaturat; (b) shërbimin publik; dhe (c) gjyqësorin, krahasuar me shpërndarjet kombëtare, sipas gjinisë, moshës, personave me aftësi të kufizuara dhe grupeve të popullsisë
Fusha e SPMK	OZHQ-të pambuluara	Indikatorët e SPMK	Indikatorët e pambuluara të OZHQ-ve
Fusha 4 Barazia në Punësim, Shërbime Sociale dhe Familjare	 	4.1.1 - Të punësuar me nevoja të veçanta në institucione komunale 4.1.2 - Të punësuarve nga komunitetet jo-shumicë Treguesi 4.2.1 - Familje me nevojë të cilave iu është siguruar banimi dhe janë krijuar kushtet për lëshim të banimit social 4.2.2 - Fëmijë me nevojë për strehim që iu është siguruar strehimi familjar	1.2.1 Proporcioni i popullsisë që jeton nën limitin kombëtar të varfërisë, sipas gjinisë dhe moshës 2.1.1 Prevalenca e nënushqyerjes 2.2.1 Prevalenca e stagnimit në zhvillim (lartësia për moshën <-2 devijimi standard nga mesatarja e Standardeve të Rritjes së Fëmijëve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSh)) tek fëmijët nën 5 vjeç 2.2.2 Prevalenca e kequshqyerjes (pesha për gjatësi > +2 ose <-2 devijimi standard nga mesatarja e Standardeve të Rritjes së Fëmijëve të OBSh) midis fëmijëve nën 5 vjeç, sipas llojit (humbje dhe mbipeshë) 10.2.1 Përqindja e njerëzve që jetojnë nën 50 përqind të të ardhurave mesatare, sipas gjinisë, moshës dhe personave me aftësi të kufizuara 10.3.1 Përqindja e raportimit të popullsisë/personave që personalisht janë ndjerë të

			diskriminuar ose ngacmuar në 12 muajt e mëparshëm në bazë të një arsye diskriminimi të ndaluar sipas ligjit ndërkombëtar për të drejtat e njeriut 11.1.1 Përqindja e popullsisë urbane që jeton në lagje të varfra, vendbanime joformale ose banesa të papërshtatshme 16.2.1 Përqindja e fëmijëve të moshës 1–17 vjeç që kanë përjetuar ndonjë ndëshkim fizik dhe / ose agresion psikologjik nga kujdestarët gjatë muajit të kaluar
--	--	--	--

Fusha e SPMK	OZHQ-të mbuluara	Indikatorët e SPMK	Indikatorët e mbuluar të OZHQ-ve
Fusha 12 Uji i pijshëm	 	12.1.1 – Realizimi i planit për ndërtimin dhe mirëmbajtjen e sistemit të ujësjellësit 12.1.2 – Ekonomitë familjare, institucionet publike dhe njësitë biznesore të përfshira në sistemin e ujit të pijshëm	1.4.1 Proporcioni i popullsisë që jeton në ekonomi familjare me qasje në shërbime bazike 6.1.1 Përqindja e popullsisë që përdor shërbime të ujit të pijshëm të menaxhuar në mënyrë të sigurt
Fusha e SPMK	OZHQ-të pambuluara	Indikatorët e SPMK	Indikatorët e pambuluar të OZHQ-ve
Fusha 12 Uji i pijshëm	 ⁷	12.1.1 – Realizimi i planit për ndërtimin dhe mirëmbajtjen e sistemit të ujësjellësit 12.1.2 – Ekonomitë familjare, institucionet publike dhe njësitë biznesore të përfshira në	3.9.2 Shkalla e vdekshmërisë i atribuohet ujit të pasigurt, higjienës së pasigurt dhe mungesës së higjienës (ekspozimi ndaj shërbimeve të pasigurta të ujit dhe higjienës për të gjithë (WASH) 6.2.1 Përqindja e popullsisë që përdor (a) shërbime higjienike të administruara në mënyrë të sigurt dhe (b) një ambient për larjen e duarve me ujë dhe sapun

⁷ OZHQ 6 është futur edhe nën të "pambluarat" pasi është vetëm pjesërisht e mbuluar me indikatorët aktual të SPMK

		sistemin e ujit të pijshëm	6.6.1 Ndryshimi në shtrirjen e ekosistemeve të lidhura me ujin me kalimin e kohës 6.a.1 Shuma e ndihmës zyrtare për zhvillimin e lidhur me ujin dhe kanalizimet që është pjesë e një plani shpenzimesh të koordinuara nga qeveria 6.b.1 Proporcioni i njësive administrative lokale me politikat dhe procedurat e vendosura dhe operacionale për pjesëmarrjen e komuniteteve lokale në menaxhimin e ujit dhe kanalizimeve
--	--	----------------------------	--

Fusha e SPMK	OZHQ-të mbuluara	Indikatorët e SPMK	Indikatorët e mbuluar të OZHQ-ve
Fusha 15 Mbrojtja e Mjedisit		15.1.1 - Realizimi i planit të veprimit lokal në mjedis 15.1.2 - Lejet mjedisore komunale të lëshuara 15.1.3 - Ndërtesat e reja që e kanë zbatuar lejen mjedisore komunale	15.1.1 Zona pyjore si pjesë e sipërfaqes totale të tokës 15.3.1 Proporcioni i tokës që është degraduar mbi sipërfaqen totale të tokës
Fusha e SPMK	OZHQ-të pambuluara	Indikatorët e SPMK	Indikatorët e pambuluar të OZHQ-ve
Fusha 15 Mbrojtja e Mjedisit	 	15.1.1 - Realizimi i planit të veprimit lokal në mjedis 15.1.2 - Lejet mjedisore komunale të lëshuara	7.1.2 Proporcioni i popullsisë me mbështetje primare në lëndët djegëse të pastra dhe teknologjinë 11.6.2 Nivelet mesatare vjetore të grimcave të imëta (p.sh. PM2.5 dhe PM10) në qytete (popullsia e matur) 12.4.2 (a) Mbetjet e rrezikshme të krijuara për kokë banori; dhe (b)

⁸OZHQ 15 është futur edhe nën të "pambluarat" pasi është vetëm pjesërisht e mbuluar me indikatorët aktual të SPMK

		15.1.3 - Ndërtesat e reja që e kanë zbatuar lejen mjedisore komunale	përqindja e mbetjeve të rrezikshme të trajtuara, sipas llojit të trajtimit 12.5.1 Shkalla kombëtare e riciklimit, ton materiale të ricikluara 12.6.1 Numri i kompanive që publikojnë raporte të qëndrueshmërisë 12.b.1 Zbatimi i mjeteve standarde të kontabilitetit për të monitoruar aspektet ekonomike dhe mjedisore të qëndrueshmërisë së turizmit 15.2.1 Progresi drejt menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve 15.a.1 (a) Ndihma zyrtare e zhvillimit për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të biodiversitetit; dhe (b) të ardhurat e gjeneruara dhe financat e mobilizuara nga instrumentet ekonomike që kanë të bëjnë me biodiversitetin
--	--	---	--

Përfundime dhe rekomandime

Punimi nënvizoi funksionimin e Sistemit për Menaxhim të Performancës së Komunave si një shembull i suksesit për të nxitur komunat të angazhohen në përmbushjen e kompetencave ligjore si dhe në zbatimin sa më të mirë të parimeve demokratike. Njëkohësisht, mbledhja e të dhënave përmes treguesve të përcaktuar është vendimtar në arritjen e këtij suksesi.

Më tutje, punimi potencoi zotimet e institucioneve të Republikës së Kosovës në përmbushjen e agjendave dhe politikave globale dhe evropiane si OZHQ-të dhe Agjenda e Gjelbër të cilat janë miratuar për të adresuar sfidat bashkëkohore me të cilat ballafaqohen shtetet. Po ashtu, u evidentua lidhmëria dhe përputhshmëria ndërmjet 35 Kapitujve të Anëtarësimit në BE, Agjendës së Gjelbër Evropiane, Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe kompetencave të komunave sipas Ligjit për Vetëqeverisje Lokale.

Duke marrë parasysh zotimet e institucioneve të Republikës së Kosovës për përmbushjen e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm si dhe suksesin e SMPK-së, punimi propozon që shqyrtohet mundësia e përfshirjes së indikatorëve të OZHQ-ve brenda këtij sistemi në mënyrë që Republika e Kosovës të raportojë progresin drejt përmbushjes së zotimeve ndërkombëtare siç janë OZHQ-të dhe Agjenda e Gjelbër Evropiane.

Po ashtu, përgjatë punimit u theksua se shumica e OZHQ-ve janë përgjegjësi e pushtetit lokal në të gjithë botën, dhe rrjedhimisht edhe për komunat e Republikës së Kosovës. Mbi të gjitha u potencua se komunat e Kosovës veçse zbatojnë një numër të konsiderueshëm të këtyre synimeve por zbatimi i tyre nuk raportohet. Prandaj, përfshirja e indikatorëve të OZHQ-ve brenda SMPK-së do të ishte qasja më efikase që institucionet e Republikës së Kosovës të raportojnë për përmbushjen e OZHQ-ve.

Nga analiza dhe vlerësimet e bëra përgjatë punimit, janë konstatuar dy opsione për të përfshirë indikatorët e OZHQ-ve brenda SMPK-së: i) *përditësimi ose plotësimi i treguesve ekzistues të SMPK*; dhe ii) *rishikimi i fushave dhe treguesve të SMPK-së*.

Opsioni i parë do të nënkuptonte përditësim ose plotësim të treguesve ekzistues të SMPK-së duke përfshirë një numër të selektuar të indikatorëve të OZHQ-ve pa ndonjë ndryshim thelbësor. Sipas këtij opsioni, do të bëhej një krahasim dhe analizim i kujdesshëm i të gjithë treguesve të SMPK-së përballë OZHQ-ve dhe indikatorëve përkatës, dhe si rezultat do të shtoheshin indikatorët relevant të OZHQ-ve si pjesë e treguesve të SMPK-së. Një krahasim i tillë i thjeshtë është dhënë në faqet 6 deri në 9 si metodë që mund të ndiqet për të përditësuar ose plotësuar SMPK-në. Duhet ritheksuar se një përditësim/plotësim i tillë nuk do të sjellë punë shtesë për komunat, sepse shumë prej këtyre punëve janë duke i bërë dhe shumicën e të dhënave veçse i kanë në dispozicion apo mund t'i marrin lehtësisht.

Opsioni i dytë, *rishikimi i fushave dhe treguesve të SMPK-së* do të nënkuptonte ndryshim apo rikategorizim të 19 Fushave, rezultateve dhe të treguesve të SMPK-së përballë Objektivave dhe Synimeve (Targeteve) të Zhvillimit të Qëndrueshëm. Kjo në asnjë mënyrë nuk do të thotë ndryshim thelbësor i fushave, rezultateve apo treguesve, por një rishikim për të shkrirë disa prej fushave dhe për të përfshirë ndonjë fushë të re, në bazë të sfidave dhe trendeve bashkëkohore.

Për shembull, Fusha 1: Shërbimet Publike Administrative, Fusha 2: Transparenca Komunale dhe Fusha 3: Përgjegjshmëria Komunale mund të shkrihen në dy fusha, pasi që disa prej treguesve nga Fusha 1 dhe 3 janë kombinim i punës së brendshme administrative, ndërsa disa prej treguesve të Fushave 2 dhe 3 janë kombinim i transparencës dhe konsultimit me publikun.

Më pas, Fusha 6 Menaxhimi i Fatkeqësive dhe Fusha 15 Mbrojtja e Mjedisit mund të shkrihen në një fushë, pasi të dy fushat kanë në fokus kryesor intervenimet në mjedis me qëllim të ruajtjes së shëndetit dhe jetës së qytetarëve. OZHQ 13 është e dizajnuar në atë mënyrë që ndërlidh fatkeqësitë me ndryshimet klimatike, si rrjedhojë e dëmtimit të mjedisit. Për më tepër, edhe organizatat ndërkombëtare në shumë raste i trajtojnë këto fusha brenda një komponente.

Për më shumë, Fusha 7 Planifikimi Hapsinor dhe Fusha 8 Hapësirat Publike gjithashtu mund të shkrihen në një fushë pasi janë thellësisht të ndërlidhura. E njëjta gjë mund të bëhet edhe me Fushën 12 Uji i Pijshëm dhe Fushën 13 Kanalizimi, duke i shkruar në një fushë.

Një rishikim i tillë, do të linte hapsirë për futjen e disa fushave të reja në SMPK në përputhje me trendet globale dhe zotimet e institucioneve të Republikës së Kosovës. Për shembull, mund të përfshihen fusha të reja si: Energjia e Ripëtrirshme, Siguria në Ushqim, Inovacioni, Shfrytëzimi Adekuat i Tokave Bujqësore dhe Prodhimtaria, dhe të ngjashme. Dhe prapë, edhe me përfshirjen e fushave të reja nuk do të ndryshonte numri i fushave. Me gjasë, do të rritej lehtë numri i treguesve për të evidentuar më shumë punët që janë duke i bërë komunat.

Cilido opsion që zgjidhet dhe aplikohet duhet të reflektohet në programin Content Management System (CMS) si platformë softuerike për të raportuar përmbushjen e treguesve.

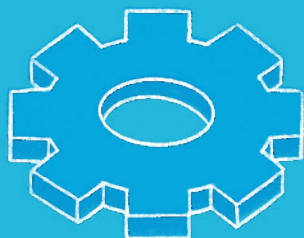
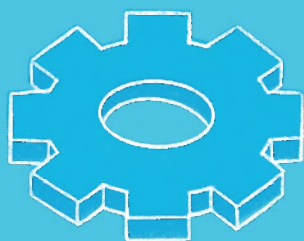
Në përputhje me konkluzionet e mësipërme, institucioneve vendimmarrëse, dhe në veçanti Ministrisë së Pushtetit Lokal si administrator i Sistemit për Menaxhimin e Performancës Komunale iu rekomandohet ndërmarrja e veprimeve për të zbatuar njërin prej dy opsioneve të rekomanduara më poshtë:

Inicimi i rishikimit të fushave dhe treguesve të Sistemit për Menaxhim të Performancës së Komunave. Duke pasur parasysh se një funksionim i mirëfilltë i Sistemit për Menaxhim të Performancës së Komunave është akselator për angazhimin e komunave në zbatimin sa më të mirë të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm si dhe Agjendës 2030, duhet të iniciohet përditësimi ose plotësimi i treguesve ekzistues në Sistemin për Menaxhim të Performancës së Komunave. Kjo përfshin krahasimin dhe vlerësimin e treguesve të SMPK-së përballë indikatorëve të OZhQ-ve, përfshirjen e indikatorëve të OZhQ-ve të selektuar, si pjesë përbërëse e treguesve të SMPK-së, si dhe përditësimin e programit Content Management System (CMS) për të reflektuar konkludimet e iniciativës.

Inicimi i rishikimit të fushave dhe treguesve të SMPK-së, e cila përfshin vlerësimin dhe analizimin e fushave, rezultateve dhe treguesve të SMPK-së përballë objektivave, synimeve (targeteve dhe indikatorëve të zhvillimit të qëndrueshëm, shkruarjen e disa prej fushave dhe futjen e disa fushave të reja për të adresuar sfidat dhe trendet bashkëkohore dhe përditësimin e programit CMS për të reflektuar konkludimet e iniciativës.

Ky projekt financohet nga Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)
GmbH në emër të Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ).

SISTEM OCENE UČINKA OPŠTINA ZASNOVAN NA COR (Ciljevima Održivog Razvoja)

Autor: INDEP

Program: Održivi razvoj

Publikacija: Mart 2023

Dizajn: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Institute for Development Policy – INDEP

Publikacija Instituta za razvojnu politiku (INDEP) koju podržava GIZ. Sva prava su zadržana. Nijedan deo ove publikacije se ne može reprodukovati, sačuvati u sistemu za čuvanje podataka niti preneti, u bilo kom obliku ili na bilo koji način, bez prethodnog pristanka izdavača. Publikacija se može distribuirati elektronskim putem, ali samo u celosti i samo u nekomercijalne svrhe.

Sadržaj ovog dokumenta, uključujući izražena mišljenja, ne odražava nužno stavove donatora, INDEP-a, njihovog osoblja, saradnika ili Borda. Ovaj rad je objavljen uz podršku Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH u ime nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Sadržaj ovog dokumenta, uključujući i izražena mišljenja, ne odražavaju nužno mišljenja INDEP-ovih donatora, njihovog osoblja, saradnika ili odbora.

Uvod

Opštine predstavljaju osnovne jedinice lokalne samouprave. Kao takve, one su u obavezi da pruže osnovne usluge svojim građanima. Opštinama u Republici Kosovo se već nešto više od 20 godina upravlja demokratski, i iste su duž ovog perioda načinile prilično brze korake ka unapređenju usluga, digitalizaciji, demokratskoj konsolidaciji i transparentnosti.

Pored osnovne obaveze prema građanima dotičnih opština, neki od glavnih pokretača unapređenja učinka opština bili su državotvorni procesi i evroatlantske integracije kroz koje je Kosovo prošlo i kroz koje prolazi. Sprovođenje multietničkog ustava sa propisanim pravima i privilegijama za manjinske zajednice, proces decentralizacije, ispunjavanje kriterijuma za evropske integracije i drugo.

Još jedan važan pokretač kada je reč o unapređenju učinka i pružanju usluga od strane opština je Sistem za upravljanje učinkom opština (SUUO). Ovaj Sistem je već dugi niz godina pokazao svoj pozitivan efekat, podstičući opštine da ponude bolje usluge građanima, da budu konsultativnije i sveobuhvatnije u izradi politika i donošenju odluka, kao i da budu transparentnije.

S druge strane, pored preuzetih obaveza i zadataka koji su proizašli iz procesa evroatlantskih integracija Kosova, globalna politička, industrijska i prirodna dešavanja su učinila da međunarodne i supranacionalne organizacije usvoje različite dokumente-vodiče kako bi mogle da se uhvate u koštac sa savremenim izazovima. Ovi dokumenti uključuju Evropski zeleni dogovor (European Green Deal) koji je usvojila Evropska unija kao i Ciljeve održivog razvoja (COR), koje su usvojile Ujedinjene nacije.

Opštine Republike Kosovo moraju preduzeti korake da u svoj rad uključe ciljeve iz ova dva dokumenta. Opštine realizuju značajan deo ovih ciljeva u svom svakodnevnom radu a mali broj istih je obuhvaćen pokazateljima SUUO-a, premda za većinu COR-a nedostaje praćenje primene i izveštavanje.

Ovaj rad će uporediti i analizirati mogućnost uključivanja određenog broja pokazatelja za izveštavanje o COR-ima u sadržaj SUUO-a. Najpre će se osvrnuti na povezanost između SUUO-a, COR-a i kriterijuma za evropske integracije, zatim će uporediti usaglašenost jednog broja pokazatelja SUUO-a i COR-a, i predložiti uključivanje jednog broja pokazatelja COR-a, koji su u nadležnosti opština, u sastav SUUO-a.

Povezanost nacionalnih i lokalnih politika sa evroatlantskim integracijama

Republika Kosovo je posvećena liberalno-demokratskim vrednostima i zapadnoj orijentaciji. Posledično, institucije Republike Kosovo su dale prioritet integraciji u Evropsku uniju. Kosovo se takođe obavezalo na ispunjavanje ciljeva održivog razvoja (COR), uspostavljanjem Saveta za održiv razvoj, u okviru Skupštine Kosova, 2018. godine, kao i sada sa Nacionalnom strategijom razvoja 2030 (NSR), koja je u završnoj fazi usvajanja.

Čak i Evropski zeleni dogovor (EZD) predstavlja vodič na polju praktične politike, za odgovor na klimatske promene i transformaciju EU „u pravično i prosperitetno društvo“. Kao takav, EZD je „sastavni deo strategije Evropske komisije za sprovođenje ciljeva održivog razvoja i Agende 2030. Ujedinjenih nacija“.¹

Zajednička studija koju su obavili Kancelarija Evropske unije na Kosovu i Tim Ujedinjenih nacija na Kosovu konstatovala je povezanost između 35 poglavlja za članstvo u EU i COR-a.² Na ilustraciji sa desne strane, nalazi se tabela uzeta iz ove studije koja pokazuje da većina od 35 poglavlja dotiče četiri ili više ciljeva održivog razvoja.

Posledično, činjenica da je EZD takođe deo strategije EU za sprovođenje COR-a, čini ova tri procesa komplementarnim, za sve institucije Republike Kosovo. Opštine sprovode značajan deo obaveza koje proizilaze iz procesa evropskih integracija i o njima podnose svoj izveštaj preko Ministarstva lokalne samouprave. Međutim, dok institucije prikupljaju informacije i redovno izveštavaju o zahtevima koji proizilaze iz procesa evropskih integracija, to nije slučaj kada je reč o COR-ima.

Bez obzira na nivo politike, bilo da se radi o onima na nivou Ujedinjenih nacija, Evropske unije ili državnog nivoa, deo tereta primene pada na pleća lokalne samouprave širom sveta.

Figure 2: Kosovo's 2030 agenda and EU agenda: areas of commonality

¹ Vidi: Evropski zeleni dogovor, objavljen 11. decembra 2019, COM(2019) 640

² Vidi: <https://kosovoteam.un.org/index.php/en/137026-maximising-synergies-between-2030-agenda-and-kosovos-european-agenda>

Zapravo, „lokalne vlade su donosioci politike, katalizatori promene i najbolje pozicionirane da povežu globalne ciljeve sa lokalnim zajednicama.”³

Generalno gledajući, oko 60% primene COR-a pada na teret lokalne samouprave. 17 ciljeva je podeljeno na 169 zadataka, od kojih je 99 relevantno za opštine na Kosovu. Dok od 242 pokazatelja za merenje realizacije ovih ciljeva, oko 130 je relevantno za opštine.

Ako uporedimo 17 ciljeva sa 13 glavnih opštinskih nadležnosti koje proizilaze iz Zakona o lokalnoj samoupravi, vidi se da svaka od ovih nadležnosti utiče na jedan ili više COR-a. Posledično, čak 99 zadataka je primenljivo od strane opština, a značajan broj istih opštine već realizuju posredno ili neposredno, što konstatuje i rad koji je priredio Institut za razvojnu politiku (INDEP) tokom 2022. godine.⁴

U skladu sa ovlašćenjima opština propisanim Zakonom o lokalnoj samoupravi, razvijen je Sistem za praćenje učinka opština (SPUO). Kako je navedeno u Dokumentu SUUO-a, „Određivanje svrhe SPUO je povezano sa zakonskim odredbama na snazi” a „delokrug merenja SPUO se proteže duž nadležnosti koje opštine imaju, u skladu sa Zakonom 03/L-040 o lokalnoj samoupravi”.⁵

Dalje, isti dokumenat naglašava da se „merenje učinka obavlja u nameri da se obezbedi praćenje pružanja usluga, kroz važeća merenja učinka, da bi se pružile neophodne informacije za lakše odlučivanje u opštini, da bi se motivisali organi lokalne samouprave i promovisala odgovornost i snošenje iste tokom njihovog rada, i stvore uslovi za dostojanstven život građana Republike Kosovo”.⁶

Dakle, u samoj žiži rada SPUO-a je da se proceni rad opština Republike Kosovo u ispunjavanju glavnih nadležnosti na osnovu Zakona o lokalnoj samoupravi. S druge strane, kao što je prethodno već istaknuto, većina ovih nadležnosti pokriva relevantne COR-e. Pored toga, naglašena je potpuna usklađenost COR-a sa poglavljima o članstvu u EU.

Iznad svega, kosovske institucije su se obavezale da će primeniti COR-e na Kosovu tako što će postati deo globalne inicijative, uprkos činjenici da Kosovo još uvek nije članica Ujedinjenih nacija. U skladu sa ovom preuzetom obavezom, neke opštine su postale pozitivni primeri rada na ispunjavanju COR-a. Najistaknutiji slučajevi su Opština Glogovac, koja je sprovela lokalizaciju COR-a, kao i Opština Vučitrn, koja je već sačinila prvi Lokalni dobrovoljni izveštaj.

Uprkos ovoj jasnoj povezanosti glavnih opštinskih nadležnosti sa COR-ima i političkoj posvećenosti kosovskih institucija, imajući u vidu način na koji je SPUO uređen u ovom trenutku, ne može se izvući puno podataka o ispunjavanju zadataka COR-a. Međutim, ažuriranjem SPUO-a, može se izvući veliki broj podataka o ispunjavanju COR-a i Agende 2030. Ovo je moguće pošto se mnoge dnevne aktivnosti koje realizuju opštine Republike

³ Vidi na engleskom jeziku]:

file:///C:/Users/Buton/Desktop/SDG%20Synims%20for%20Local%20Government/the_sdgs_what_1ocalgov_need_to_know_0.pdf

⁴ Vidi Izveštaj na: <https://indep.info/wp-content/uploads/2022/10/OZhQ-te-perballe-fusheveprimtarise-dhe-misionit-te-Komunave-te-Kosoves-1.pdf>

⁵ Vidi na: <https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Dokumenti-Kryesor-i-Sistemit-te-Menaxhimit-te-Performances-Komunale- designed-18.02.2021.pdf>

⁶ Vidi na: <https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Dokumenti-Kryesor-i-Sistemit-te-Menaxhimit-te-Performances-Komunale- designed-18.02.2021.pdf>

Kosovo sprovode u smeru ispunjavanja COR-a, tako da se ažuriranjem, prilagođavanjem ili dopunom SUUO-a mogu registrovati i prijaviti rezultati kada je reč o svim ovim opštinskim aktivnostima.

U delu koji sledi u nastavku sledi uporedba pokazatelja SPUO-a i pokazatelja COR-a, u nameri da prikazemo usaglašenosti i damo proste primere uključivanja pokazatelja COR-a u SPUO.

Uporedba pokazatelja Sistema za upravljanje učinkom opština sa pokazateljima Ciljeva održivog razvoja

Trenutno je SPUO podeljen na 19 oblasti koje pokrivaju opštinske nadležnosti shodno Zakonu o lokalnoj samoupravi. Ovih 19 oblasti je dalje raščlanjeno na 37 rezultata. Za merenje učinka opština u sprovođenju opštinskih ovlašćenja predviđeno je 119 pokazatelja.

S druge strane, COR-i broje 17 ciljeva, 169 zadataka i 242 pokazatelja. Od toga, 16 ciljeva, 99 zadataka i 133 pokazatelja su relevantni za opštine na Kosovu.

Kao što je prethodno naglašeno, sa izuzetkom Opštine Vučitrn, opštine trenutno ne ocenjuju ispunjenost COR-a prikupljanjem podataka vođenih pokazateljima COR-a. Međutim, opštine osmišljavaju brojne projekte i aktivnosti koje direktno ili indirektno ispunjavaju COR-e, ali nedostaje prikupljanje podataka i izveštavanje. Mnogi podaci su dostupni ili se mogu lako prikupiti od opština i time mogu pružiti jasan uvid u ispunjenost COR-a.

S obzirom da se SPUO pokazao uspešnim sistemom za prikupljanje i izveštavanje podataka na strani opština, popunjavanje ovog sistema jednim brojem pokazatelja COR-a predstavlja adekvatno rešenje, da se poboljša i ne tako dobra situacija kada je reč o ispunjavanju COR-a. Iznad svega, značajan posao koji opštine obavljaju čini da se postepeno ispune i COR-i, međutim sav ovaj posao prolazi neprimećen zbog odsustva koordinacije i strukturnog izveštavanja.

Takođe, imajući u vidu da je za realizaciju COR-a potrebna posvećenost cele zajednice, a ne samo institucija, u akademskim krugovima i međunarodnim organizacijama se preporučuje prikupljanje nezvaničnih podataka o ispunjavanju COR-a. Nezvanični podaci se mogu prikupiti od poslovne zajednice, nevladinih organizacija, akademske zajednice, kulturnih i sportskih društava i slično.

U nastavku su u tabelarnom obliku navedene neke od oblasti i pokazatelja SPUO-a i COR-a kao i odnosni pokazatelji. U prvom delu tabele je predloženo aktuelno stanje, odnosno pokazatelji COR-a koji su direktno ili indirektno obuhvaćeni pokazateljima SPUO-a, dok su u drugom delu tabele dodati pokazatelji COR-a koji se posledično mogu uključiti, kao način dopune ili ažuriranja predloženog SPUO-a.

Oblast SPUO	Obuhvaćeni COR-i	Pokazatelji SPUO-a	Pokazatelji obuhvaćeni COR-ima
Oblast 4 Jednakost u zapošljavanju, socijalnim i porodičnim uslugama		4.1.1 – Zaposleni sa posebnim potrebama u opštinskim institucijama 4.1.2 – Zaposleni iz nevećinskih zajednica Pokazatelj 4.2.1 – Socijalno ugrožene porodice koje su stambeno zbrinute i kojima su stvoreni uslovi da napuste socijalno stanovanje 4.2.2 – Nezbrinuta deca smeštena u hraniteljske porodice	1.3.1 Procenat stanovništva obuhvaćenog programima socijalne zaštite, po polu, a prioritet se daje deci, nezaposlenima, starijim osobama, osobama sa invaliditetom, trudnicama, novorođenčadi, žrtvama povreda na radu i siromašnima ili drugim marginalizovanim grupama 1.a.2 Procenat ukupnih troškova vlade na osnovne usluge (obrazovanje, zdravstvo i socijalna zaštita) 8.5.2 Stopa nezaposlenosti, prema polu, starosnoj dobi i osoba sa invaliditetom 16.7.1 Procenat radnih mesta u nacionalnim i lokalnim institucijama, uključujući (a) zakonodavna tela; (b) javnu službu; i (c) pravosuđe, u poređenju sa nacionalnom distribucijom, po polu, starosnoj dobi, osobama sa invaliditetom i grupama stanovništva
Oblast SPUO	Obuhvaćeni COR-i	Pokazatelji SPUO-a	Pokazatelji koji nisu obuhvaćeni COR-ima
Oblast 4 Jednakost u zapošljavanju, socijalnim i porodičnim uslugama		4.1.1 – Zaposleni sa posebnim potrebama u opštinskim institucijama 4.1.2 – Zaposleni iz nevećinskih zajednica Pokazatelj 4.2.1 – Socijalno ugrožene porodice koje su	1.2.1 Procenat stanovništva koje živi ispod nacionalne linije siromaštva, prema polu i starosnoj dobi 2.1.1 Prevalencija nehranjenosti 2.2.1 Prevalencija stagnacije u razvoju (visina za uzrast <-2 standardna odstupanja od prosečnog Standarda rasta dece Svetske zdravstvene

		stambeno zbrinute i kojima su stvoreni uslovi da napuste socijalno stanovanje. 4.2.2 – Nezbrinuta deca smeštena u hraniteljske porodice	organizacije (SZO)) kod dece mlađe od 5 godina 2.2.2 Prevalencija neuhranjenosti (težina za visinu > +2 ili <-2 standardna odstupanja od prosečnog Standarda rasta dece SZO) među decom mlađom od 5 godina, prema vrsti (mala i prekomerna težina) 10.2.1 Procenat ljudi koji žive sa manje od 50 odsto prosečnog prihoda, po polu, starosnoj dobi i osoba sa invaliditetom 10.3.1 Procenat stanovništva/osoba koje su prijavile da su se lično osećale diskriminisanim ili uznemiravanim u prethodnih 12 meseci po osnovu diskriminacije zabranjene međunarodnim pravom o ljudskim pravima 11.1.1. Procenat gradskog stanovništva koje živi u siromašnim četvrtima, neformalnim naseljima ili u neadekvatnom smeštaju 16.2.1 Procenat dece uzrasta od 1 do 17 godina koja su doživela bilo kakvo fizičko kažnjavanje i/ili psihičku agresiju od strane staratelja u prošlim mesecima
--	--	---	---

Oblast SPUO	Obuhvaćeni COR-i	Pokazatelji SPUO-a	Pokazatelji obuhvaćeni COR-ima
Oblast 12 Pijaća voda	 	12.1.1 – Realizacija plana izgradnje i održavanja vodovodnog sistema 12.1.2 – Domaćinstva,	1.4.1 Procenat stanovništva koje živi u domaćinstvima sa pristupom osnovnim uslugama 6.1.1 Procenat stanovništva koje koristi usluge vodosnabdevanja koje su bezbedne

		javne institucije i poslovne jedinice priključene na sistem vodosnabdevanja	
Oblast SPUO	Obuhvaćeni COR-i	Pokazatelji SPUO-a	Pokazatelji koji nisu obuhvaćeni COR-ima
Oblast 12 Pijaća voda	 	12.1.1 – Realizacija plana izgradnje i održavanja vodovodnog sistema 12.1.2 – Domaćinstva, javne institucije i poslovne jedinice priključene na sistem vodosnabdevanja	3.9.2 Stopa smrtnosti pripisana nebezbednoj vodi, nebezbednim higijenskim uslovima i nedostatku sanitarnih uslova (izloženost nebezbednoj vodi i higijeni za sve (WASH)) 6.2.1 Procenat stanovništva koje koristi (a) bezbedne higijenske usluge i (b) pogodnosti pranja ruku sapunom i vodom 6.6.1 Promena rasprostranjenosti ekosistema povezanih sa vodom duž vremena 6.a.1 Iznos zvanične pomoći za razvoj vezan za vodu i kanalizaciju koji je deo plana potrošnje koji koordinira vlada 6.b.1 Procenat lokalnih administrativnih jedinica sa donetim i primenjenim politikama i postupcima za učešće lokalnih zajednica u upravljanje vodom i kanalizacijom

Oblast SPUO	Obuhvaćeni COR-i	Pokazatelji SPUO-a	Pokazatelji obuhvaćeni COR-ima
Oblast 15		15.1.1 – Realizacija	

⁷ COR 6 je obuhvaćen kategorijom „nepokrivene“ pošto je samo delimično obuhvaćen aktuelnim pokazateljima SPUO-a

Zaštita životne sredine		lokalnog akcionog plana za životnu sredinu 15.1.2 - Izdate opštinske ekološke dozvole 15.1.3 - Nove zgrade koje su primenile zahtev opštinske ekološke dozvole	15.1.1 Površina prekrivena šumom, kao deo ukupne površine zemljišta 15.3.1 Procenat degradiranog zemljišta na ukupnoj površini zemljišta
Oblast SPUO	Obuhvaćeni COR-i	Pokazatelji SPUO-a	Pokazatelji koji nisu obuhvaćeni COR-ima
Oblast 15 Zaštita životne sredine		15.1.1 – Realizacija lokalnog akcionog plana za životnu sredinu 15.1.2 - Izdate opštinske ekološke dozvole 15.1.3 - Nove zgrade koje su primenile zahtev opštinske ekološke dozvole	7.1.2 Procenat stanovništva koje se primarno oslanja na čista goriva i tehnologiju 11.6.2 Prosečni godišnji nivoi finih čestica (npr. PM2.5 i PM10) u gradovima (izmereno stanovništvo) 12.4.2 (a) Opasni ostaci proizvedeni po glavi stanovnika; i (b) procenat obrađenih opasnih ostataka, prema vrsti obrade 12.5.1 Nacionalna stopa reciklaže, tone recikliranih materijala 12.6.1 Broj kompanija koje objavljuju izveštaje o održivosti 12.b.1 Primena standardnih računovodstvenih metoda za praćenje ekonomskih i ekoloških aspekata održivosti turizma

⁸ COR 15 je obuhvaćen kategorijom „nepokrivene“ pošto je samo delimično obuhvaćen aktuelnim pokazateljima SPUO-a

Zaključci i preporuke

Izveštaj naglašava funkcionisanje Sistema upravljanja učinkom opština kao primer uspeha, u nameri da podstakne opštine da se angažuju u ispunjavanju zakonskih obaveza, kao i na što boljoj primeni demokratskih principa. Istovremeno, za postizanje ovog uspeha je od ključne važnosti prikupljanje podataka kroz definisane pokazatelje.

Dalje, izveštaj naglašava posvećenost institucija Republike Kosovo ka ispunjavanju globalnih i evropskih agendi i politika kao što su COR-i Zelena agenda usvojeni u odgovoru na savremene izazove sa kojima se suočavaju države. Štaviše, zabeležena je povezanost i usklađenost između 35 poglavlja procesa članstva u EU, Evropske zelene agende, Ciljeva održivog razvoja i nadležnosti opština shodno Zakonu o lokalnoj samoupravi.

Uzimajući u obzir posvećenost institucija Republike Kosovo da ispune Ciljeve održivog razvoja kao i uspeh SPUO, rad predlaže da se razmotri mogućnost uključivanja pokazatelja COR-a u ovaj sistem, kako bi Republika Kosovo izveštavala o napretku u ispunjavanju međunarodnih obaveza, kao što su COR-i i Evropska zelena agenda.

Takođe, u celom radu se naglašava da je većina COR-a u nadležnosti lokalnih vlasti u celom svetu, a samim tim i opština Republike Kosovo. Iznad svega, naglašeno je da opštine na Kosovu već sprovode značajan broj ovih zadataka, ali se o njihovoj realizaciji ne izveštava. Stoga bi uključivanje pokazatelja COR-a u SPUO predstavljalo najdelotvorniji pristup izveštavanja institucija Republike Kosovo o ispunjavanju COR-a.

Iz analiza i ocena obavljenih tokom sastavljanja izveštaja, konstatovane su dve opcije za uključivanje pokazatelja COR-a u SPUO: i) *ažuriranje ili dopuna postojećih pokazatelja SPUO-a*; i ii) *preispitivanje oblasti i pokazatelja SPUO-a*.

Prva opcija bi značila ažuriranje ili dopunu postojećih pokazatelja SPUO-a uključivanjem odabranog broja pokazatelja COR-a bez nekih suštinskih promena. U skladu sa ovom opcijom, obavila bi se pažljiva analiza i uporedba svih pokazatelja SPUO-a u odnosu na COR i relevantne pokazatelje, a posledično bi se odredili relevantni pokazatelji COR-a, kao deo pokazatelja SPUO-a. Ovakvo jednostavno poređenje je dato na stranicama 6 do 9, kao metod koji se može pratiti za ažuriranje ili dopunu SPUO-a. Treba ponoviti da ovakvo ažuriranje/dopuna neće doneti dodatni posao opštinama, imajući u vidu da se mnogi od ovih poslova već obavljaju a većina podataka je već dostupna ili se lako može preuzeti.

Druga opcija, *preispitivanje oblasti i pokazatelja SPUO-a* bi podrazumevala izmenu ili preklasifikaciju 19 oblasti, rezultata i pokazatelja SPUO-a u odnosu na ciljeve i zadatke održivog razvoja. Ovo ni na koji način ne podrazumeva suštinsku promenu oblasti, rezultata ili pokazatelja, već preispitivanje radi spajanja nekih oblasti i uključivanja novih, na osnovu savremenih izazova i trendova.

Na primer, Oblast 1: Javne administrativne usluge, Oblast 2: Opštinska transparentnost i Oblast 3: Odgovornost opština mogu se spojiti u dve oblasti, pošto su neki od pokazatelja iz oblasti 1 i 3 kombinacija unutrašnjeg administrativnog rada, dok su neki od pokazatelja oblasti 2 i 3 kombinacija transparentnosti i konsultacija sa javnošću.

Zatim, Oblast 6 Upravljanje katastrofama i Oblast 15 Zaštita životne sredine mogu se spojiti u jednu, imajući u vidu da je u ove dve oblasti glavni fokus na intervencijama u životnoj sredini, u cilju očuvanja zdravlja i života građana. COR 13 je osmišljen tako da poveže katastrofe sa klimatskim promenama, kao rezultat ekološke štete. Štaviše, čak se i međunarodne organizacije u mnogim slučajevima bave ovim oblastima u okviru jedne komponente.

Štaviše, Oblast 7 Prostorno planiranje i Oblast 8 Javne površine, se takođe mogu spojiti u jednu, imajući u vidu da su međusobno tesno povezane. Isto se može učiniti sa Oblašću 12 Pijaća voda i Oblašću 13 Kanalizacija, spajajući ih u jednu.

Ovakvo preispitivanje bi ostavilo prostora za ubacivanje nekolicine novih oblasti u SPUO, shodno svetskim trendovima i obavezama institucija Republike Kosovo. Na primer, mogu se uključiti nove oblasti, kao što su: Obnovljiva energija, sigurnost hrane, inovacije, adekvatno korišćenje poljoprivrednog zemljišta i proizvodnja i slično. Još jednom, čak i uključivanjem novih oblasti, broj oblasti se ne bi promenio. Verovatno bi se broj pokazatelja neznatno povećao, kako bi se više zabeležili poslovi koje opštine obavljaju.

Koja god opcija da bude izabrana i primenjena, mora se odraziti u programu Content Management System (CMS), kao softverskoj platformi za izveštavanje o ispunjavanju pokazatelja.

U skladu sa gorenavedenim zaključcima, institucijama odlučivanja, a posebno Ministarstvu lokalne samouprave kao administratoru sistema upravljanja učinkom opštine, se preporučuje preduzimanje radnji za sprovođenje jedne od dve dole preporučene opcije:

Pokretanje preispitivanja oblasti i pokazatelja Sistema upravljanja učinkom opština

Imajući u vidu da je istinsko funkcionisanje Sistema upravljanja učinkom opština način da se ubrzaju zalaganja opština ka što boljoj realizaciji Ciljeva održivog razvoja i Agende 2030, potrebno je pokrenuti ažuriranje ili dopunu postojećih pokazatelja u Sistemu za upravljanje opštinskim učinkom. Ovo podrazumeva upoređivanje i procenu pokazatelja SPUO-a u odnosu na pokazatelja COR-a, uključivanje pokazatelja odabranih COR-a, kao sastavnog dela pokazatelja SPUO-a, kao i ažuriranje programa Content Management System (CMS) kako bi se oslikali zaključci proizašli iz inicijative.

Pokretanje preispitivanja oblasti i pokazatelja SPUO-a, što uključuje procenu i analizu oblasti, rezultata i pokazatelja SPUO-a u odnosu na ciljeve, zadatke i pokazatelje održivog razvoja, spajanje nekolicine oblasti i uvođenje jednog broja novih, u nameri da se odgovori na savremene izazove i trendove i ažuriranje programa CMS kako bi oslikali zaključke proizašle iz inicijative.

Ovaj projekat je finansiran od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)
GmbH u ime nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

THE MUNICIPAL PERFORMANCE EVALUATION SYSTEM BASED ON SDGS

Author: INDEP

Program: Sustainable Development

Publication: March 2023

Design: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Institute for Development Policy – INDEP

Publication of the Institute for Development Policy (INDEP). All rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the publisher's prior consent. The publication may be distributed in electronic form, but only in its entirety and only for noncommercial purposes.

This paper was published with the support of the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH on behalf of the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ). The content of this document, including the opinions expressed, represent the opinion of the author(s) and do not necessarily represent the opinions of Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH or the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ).

Introduction

Municipalities represent the basic units of local self-government. As such, municipalities are obligated to provide basic services to their citizens. The municipalities of the Republic of Kosovo have been democratically governed for a little more than 20 years, and during this period they have made fairly quick steps toward the advancement of services, digitalization, democratic consolidation, and transparency.

Apart from the basic obligation to the citizens of the respective municipalities, some of the main drivers of the advancement of the performance of the municipalities have been the processes of state formation and Euro-Atlantic integration that Kosovo has gone through and is going through.

The implementation of a multi-ethnic Constitution with rights and privileges emphasized minority communities, the process of decentralization, the fulfillment of the criteria for European integration, and, others. Another important advocate in the advancement of performance and service delivery by municipalities is the Municipal Performance Management System (MPMS). For many years, this system has been proven to have a positive effect, encouraging municipalities to offer better services to citizens, to be more consultative and comprehensive in policy-making and decision-making, as well as to be more transparent.

On the other hand, in addition to the commitments and obligations of the Euro-Atlantic integration that Kosovo has received, global political, industrial, and natural developments have caused international and supranational organizations to adopt guiding documents to address contemporary challenges. Such documents are the European Green Deal approved by the European Union and the Sustainable Development Goals (SDGs), approved by the United Nations.

The municipalities of the Republic of Kosovo should take steps to include the goals of these two initiatives in their work. A significant part of these goals are implemented by the municipalities in their daily work and a small number of them are covered by the indicators of the MPMS, but for most of the SDGs, there is a lack of implementation monitoring and reporting.

This paper will compare and analyze the possibility of including nuseveralicators for reporting on the ODG within the MPMS. Firstly, the paper will show the connection between the MPMS, the SDGs, and the criteria for European integration, then it will compare the compatibility of nuseveralicators of the MPMS and those of the SDGs, and will propose the inclusion of nuseveralicators of the SDGs, which are under the jurisdiction of the municipalities, within the MPMS.

The connection of national and local policies with Euro-Atlantic integration

The Republic of Kosovo is committed to liberal democratic values and western orientation. Consequently, the institutions of the Republic of Kosovo have prioritized integration into the European Union. Kosovo has also committed to the fulfillment of the Sustainable Development Goals (SDGs) through the establishment of the Council for Sustainable Development, within the Assembly of Kosovo, in 2018, as well as now with the National Development Strategy 2030 (NDS), which is in the final stage of approval.

Also, the European Green Deal (EGD) presents a policy guide to address climate change and transform the EU "into a fair and prosperous society". As such, EGD "is an integral part of the European Commission's strategy to implement the Sustainable Development Goals and the 2030 Agenda of the United Nations".¹

A joint study made by the Office of the European Union in Kosovo and the United Nations Team in Kosovo has established the connection between the 35 chapters for membership in the EU and the SDGs. In the illustration to the right, a table detached from this study is provided showing that most of the 35 chapters touch on four or more Sustainable Development Goals.²

Consequently, considering that EGD is also part of the EU strategy for the implementation of the SDGs, it makes these three processes complementary for all the institutions of the Republic of Kosovo. Municipalities carry out a significant part of the implementation of the resulting obligations from the European integration process and report on this through the Ministry of Local Government. However, while the institutions collect information and report regularly for the resulting requirements from the EU integration process, in the case of the SDGs, this is missing.

Regardless of the policy level, be it at the United Nations, European Union, or state level, part of the burden of implementation falls on local governments around the world. Especially in the case of the SDGs, "local governments are policymakers are the catalysts of change and best positioned to link global goals with local

Figure 2: Kosovo's 2030 agenda and EU agenda: areas of commonality

¹ See: European Green Deal, published on 11 December 2019, COM(2019) 640

² See:

file:///C:/Users/Buton/Desktop/SDG%20Synims%20for%20Local%20Government/the_sdgs_what_localgov_need_to_know_0.pdf

communities.³ In total, about 60% of the implementation of the SDGs falls on the burden of the local government. 17 Goals are broken down into 169 Goals (Targets), of which 99 are relevant for the municipalities of Kosovo. While from 242 indicators for measuring the implementation of these targets, about 130 indicators are relevant for municipalities.

If we compare the 17 Goals with the 13 main municipal competencies that emerge from the Law on Local Self-determination, it can be seen that each of these competencies is one or more SDGs. Consequently, even 99 Goals (Targets) are applicable by municipalities, and a significant number of them are already implemented directly or indirectly by municipalities, as determined by a paper carried out by the Institute for Development Policy (INDEP) during the year 2022⁴. Competencies of municipalities arising from the Law on Local Self-determination, System for Monitoring Municipal Performance (SMMP) has been developed. As specified in the Document of the MPMS, "The determination of the purpose of the SMMP is inter-related with the legal provisions in force" and "the scope of the measurements of the SMMP extends along the range of powers that municipalities have according to Law 03/L-040 For Local Self-Government".⁵

Further, the same document states that "performance measurement is done in store the monitoring of the provision of services through valid performance measurements, to provide necessary information to facilitate decision-making in the municipality, to motivate local government bodies and to promote responsibility and accountability during their work in creating conditions for a dignified life for the citizens of the Republic of Kosovo".⁶ So, the entire focus of the SMMP is to appreciate the work of the municipalities of the Republic of Kosovo in fulfilling the main competencies based on the Law on Local Self-Government. On the other hand, as underlined above, most of these competencies are the relevant SDGs. In addition, the full compatibility of the SDGs with the EU membership chapters was enhanced.

Above all, Kosovo's institutions have committed to implementing SDGs in Kosovo by becoming part of the global initiative, even though Kosovo is not yet a member of the United Nations. Following this commitment, some municipalities have become positive examples of work toward the fulfillment of the SDGs. The most prominent cases are the Municipality of Drenas, which has done the localization of the SDGs, as well as the Municipality of Vushtria, which has already drawn up the first Local Voluntary Report.

Despite this clear connection between the main municipal competencies with the SDGs and the political commitment of Kosovo's institutions, with the current arrangement that SMMP has, it cannot extract much data about the fulfillment of the SDG Targets. However, with an update of the MPMS, a large number of data can be extracted about the fulfillment of the SDGs and the 2030 Agenda. This is possible since many of the daily activities carried out by the municipalities of the Republic of Kosovo go towards the fulfillment of the SDGs, therefore with an update, adaptation, or addition of the MPMS, the results of all these municipal activities can be captured and reported. In the following section, a comparison of the indicators of the SMMP and the indicators of the SDGs will be made to show the compatibility as well as simple examples of the inclusion of the indicators of the SDGs within the SMMP.

³ See:

file:///C:/Users/Buton/Desktop/SDG%20Synims%20for%20Local%20Government/the_sdgs_what_localgov_need_to_know_0.pdf

⁴ See the Report at: <https://indep.info/wp-content/uploads/2022/10/OZhQ-te-perballe-fusheveprimtarise-dhe-misionit-te-Komunave-te-Kosoves-1.pdf>

⁵ See in: <https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Dokumenti-Kryesor-i-Sistemit-te-Menaxhimit-te-Performances-Komunale- designed-18.02.2021.pdf>

⁶ See in : <https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Dokumenti-Kryesor-i-Sistemit-te-Menaxhimit-te-Performances-Komunale- designed-18.02.2021.pdf>

Comparison of the indicators of the Municipal Performance Management System with the indicators of the Sustainable Development Objectives

Currently, SMMP is divided into 19 fields that cover municipal competencies according to the Law on Local Self-Government. These 19 fields are further broken down into 37 results. And, for measuring municipal performance in the implementation of municipal competence, 119 indicators have been defined.

On the other hand, the SDGs have 17 Objectives, 169 Goals (Targets), and 242 indicators. Of these, 16 Objectives, 99 Goals, and 133 indicators are relevant for municipalities in Kosovo.

As previously emphasized, currently the municipalities, except the Municipality of Vushtria, do not evaluate the fulfillment of the SDGs by collecting data based on the indicators of the SDGs. However, municipalities do many projects and activities that directly or indirectly fulfill the SDGs, but there is a lack of data collection and reporting. Many data are available or can be easily collected from municipalities that can provide a clear overview of the fulfillment of the SDGs.

Considering that SMMP has proven to be a successful system for the collection and reporting of data by municipalities, supplementing this system with several indicators of the SDGs is an adequate solution to improve the poor situation regarding the fulfillment of SDGs. Above all, considerable work done by the municipalities is gradually fulfilling the SDGs, but due to the lack of coordination and structural reporting, all this work goes unnoticed.

Also, considering that the implementation of the SDGs requires the commitment of the entire community and not only the institutions, in academic circles and international organizations it is recommended to collect unofficial data about the fulfillment of the SDGs. Non-official data can be collected from the business community, non-governmental organizations, academia, cultural and sports associations, and the like.

Below in table form are given some of the Fields and indicators of SMMP and SDGs and the corresponding indicators. In the first part of the table, the current situation is given, that is, the indicators of the SDGs that are directly or indirectly covered by the indicators of the SMMP, while in the second part of the table, the indicators of the SDGs that can be included as a result of a completing or updating the proposed SMMP.

SMMP Field	SDGs covered	SMMP indicators	Covered indicators of the SDGs
Field 4 Equality in Employment, Social and Family Services	 	4.1.1 – Employees with special needs in municipal institutions 4.1.2 – Employees from non-majority communities Indicator 4.2.1 – Families in need who have been provided housing and the conditions for issuing social housing have been created 4.2.2 – Children in need of housing who have been provided with family housing	1.3.1 The proportion of the population covered by social protection schemes, by gender, with priority given to children, the unemployed, the elderly, the disabled, pregnant women, newborns, victims of work injuries, and the poor, or other marginalized groups 1.a.2 Proportion of total government spending on basic services (education, health, and social protection) 8.5.2 Unemployment rate, by gender, age and persons with disabilities 16.7.1 Proportions of positions in national and local institutions, including (a) legislatures; (b) public service; and (c) the judiciary, compared to national distributions, by sex, age, persons with disabilities and population groups.
SMMP Field	Uncovered SDGs	SMMP indicators	Uncovered indicators of the SDGs
Field 4 Equality in Employment, Social and Family Services	 	4.1.1 – Employees with special needs in municipal institutions 4.1.2 – Employees from non-majority communities Indicator 4.2.1 – Families in need who have been provided housing and the conditions for issuing social housing have been created 4.2.2 – Children in need of housing	1.2.1 Proportion of the population living below the national poverty line, by gender and age 2.1.1 Prevalence of malnutrition 2.2.1 Prevalence of stunting (height for age <-2 standard deviations from the mean of the World Health Organization (WHO) Child Growth Standards) in children under 5 years of age 2.2.2 Prevalence of malnutrition (weight for height > +2 or <-2 standard deviations from the mean of the WHO Child Growth Standards) among children under 5 years of age, by type (underweight and overweight)

		who have been provided with family housing	10.2.1 Percentage of people living below 50 percent of median income, by sex, age and persons with disabilities 10.3.1 Percentage of population/persons reporting that they felt discriminated against or harassed in the previous 12 months on the basis based on discrimination prohibited under international human rights law 11.1.1 Percentage of urban population living in slums, informal settlements or inadequate housing 16.2.1 Percentage of children aged 1–17 years who experienced any physical punishment and/or psychological aggression by caregivers during the past month
--	--	--	---

SMMP Field	SDGs covered	SMMP indicators	Covered indicators of the SDGs
Field 12 Drinking water	 	12.1.1 - Implementation of the plan for the construction and maintenance of the water supply system 12.1.2 - Households, public institutions and business units involved in the drinking water system	1.4.1 The proportion of the population living in households with access to basic services 6.1.1 Percentage of the population using safely managed drinking water services
SMMP Field	Uncovered SDGs	SMMP indicators	Uncovered indicators of the SDGs
Field 12 Drinking water	 	12.1.1 - Implementation of the plan for the construction and maintenance of the water supply system	3.9.2 Mortality rates attributable to unsafe water, unsafe sanitation and lack of sanitation (exposure to unsafe water and sanitation services for all (WASH)

⁷ SDG 6 is also included under the "uncovered" as it is only partially covered by the current indicators of the SMMP

		12.1.2 - Households, public institutions and business units involved in the drinking water system	6.2.1 Percentage of the population using (a) safely administered sanitation facilities and (b) a handwashing facility with soap and water 6.6.1 Change in the extent of water-related ecosystems over time 6.a.1 The amount of official aid for water and sanitation-related development that is part of a government-coordinated spending plan 6.b.1 Proportion of local administrative units with established and operational policies and procedures for the participation of local communities in water and sanitation management
--	--	---	---

SMMP Field	SDGs covered	SMMP indicators	Covered indicators of the SDGs
Field 15 Environmental Protection		15.1.1 - Implementation of the local environmental action plan 15.1.2 - Municipal environmental permits issued 15.1.3 - New buildings that have implemented the municipal environmental permit	15.1.1 Forest area as part of the total land area 15.3.1 The proportion of land that has been degraded over the total land surface
SMMP Field	Uncovered SDGs	SMMP indicators	Uncovered indicators of the SDGs
Field 15 Environmental Protection	 	15.1.1 - Implementation of the local environmental action plan	7.1.2 Proportion of the population with primary reliance on clean fuels and technology 11.6.2 Average annual levels of small particles (eg PM2.5 and PM10) in cities (measured population)

⁸ SDG 15 is also included under the "uncovered" as it is only partially covered by the current indicators of SMMP

		15.1.2 - Municipal environmental permits issued 15.1.3 - New buildings that have implemented the municipal environmental permit	12.4.2 (a) Hazardous waste generated per capita; and (b) the percentage of hazardous waste treated, by type of treatment 12.5.1 National recycling rate, tons of recycled materials 12.6.1 Number of companies publishing sustainability reports 12.b.1 Application of standard accounting tools to monitor economic and environmental aspects of tourism sustainability 15.2.1 Progress towards sustainable forest management 15.a.1 (a) Official development assistance for the preservation and sustainable use of biodiversity; and (b) revenues generated and finance mobilized by economic instruments related to biodiversity
--	--	---	--

Conclusions and recommendations

The paper highlighted the operation of the Municipal Performance Management System as an example of success in encouraging municipalities to engage in the fulfillment of legal competencies as well as in the best implementation of democratic principles. At the same time, data collection through defined indicators is crucial in achieving this success.

Furthermore, the paper emphasized the commitments of the institutions of the Republic of Kosovo to fulfilling global and European agendas and policies such as the SDGs and the Green Agenda which have been approved to address the contemporary challenges faced by the states. Likewise, the connection and compatibility between the 35 Chapters of EU Membership, the European Green Agenda, Sustainable Development Goals, and the competencies of the municipalities according to the Law on Local Self-Government were highlighted.

Considering the commitments of the institutions of the Republic of Kosovo for the fulfillment of the Sustainable Development Goals as well as the success of the SMMP, the paper proposes to consider the possibility of including the indicators of the SDG within this system so that the Republic of Kosovo reports progress towards fulfilling international commitments such as the SDGs and the European Green Agenda.

Also, throughout the paper, it was emphasized that most of the SDGs are the responsibility of the local government all over the world, and therefore also of the municipalities of the Republic of Kosovo. Above all, it was emphasized that the municipalities of Kosovo already implement a considerable number of these goals, but their implementation is not reported. Therefore, the inclusion of the SDG indicators within the SMMP would be the most efficient approach for the institutions of the Republic of Kosovo to report on the fulfillment of the SDGs.

From the analysis and assessments made during the work, two options have been found to include the indicators of the SDG within the SMMP: i) *updating or supplementing the existing indicators of the SMMP*; and ii) *revision of the areas and indicators of the SMMP*.

The first option would mean updating or supplementing the existing SMMP indicators by including a selected number of SDG indicators without any substantial changes. According to this option, a careful comparison and analysis of all indicators of the SMMP against the SDGs and relevant indicators would be done, and as a result, the relevant indicators of the SDGs would be added as part of the indicators of the SMMP. Such a simple comparison is provided on pages 6 to 9 as a method that can be followed to update or supplement the SMMP. It should be reemphasized that such an update/completion will not bring additional work for the municipalities, because many of these works are already being done and most of the data are already available or can be easily obtained.

The second option, *the revision of the fields and indicators of the SMMP* would mean changing or recategorizing the 19 Fields, results, and indicators of the SMMP against the Objectives and Goals (Targets) of Sustainable Development. This in no way means a fundamental change of fields, results, or indicators, but a review to merge some of the fields and include some new fields, based on contemporary challenges and trends.

For example, Field 1: Public Administrative Services, Field 2: Municipal Transparency, and Field 3: Municipal Accountability can be merged into two areas, since some of the indicators from Field 1 and 3 are a combination of internal administrative work, while some of the indicators of Fields 2 and 3 are a combination of transparency and public consultation.

Then, Field 6 Disaster Management and Field 15 Environmental Protection can be merged into one field, since both fields have the main focus on interventions in the environment to preserve the health and life of citizens. SDG 13 is designed to link disasters with climate change due to environmental damage. Moreover, even international organizations in many cases deal with these fields within one component.

Moreover, Field 7 Spatial Planning and Field 8 Public Spaces can also be merged into one field as they are deeply interrelated. The same can be done with Field 12 Drinking Water and Field 13 Sewage, merging them into one field.

Such a revision would leave space for the introduction of some new fields in the MPMS by global trends and the commitments of the institutions of the Republic of Kosovo. For example, new fields such as Renewable Energy, Food Security, Innovation, Adequate Use of Agricultural Lands and Production, and the like can be included. And again, even with the inclusion of new fields, the number of fields would not change. Probably, the number of indicators would increase slightly to highlight more the work that the municipalities are doing.

Whichever option is chosen and applied must be reflected in the Content Management System (CMS) program as a software platform to report the fulfillment of the indicators.

Following the above conclusions, the decision-making institutions, and in particular the Ministry of Local Government as the administrator of the Municipal Performance Management System, are recommended to take action to implement one of the two options recommended below:

Initiate field review and indicators of the Municipal Performance Management System

Considering that a genuine operation of the Municipal Performance Management System is an accelerator for the commitment of municipalities to the best possible implementation of the Sustainable Development Goals and the 2030 Agenda, the updating or completion of the existing indicators in the Municipal Performance Management System should be initiated. This includes comparing and assessing the indicators of the SMMP against the indicators of the SDGs, the inclusion of the indicators of selected SDGs, as an integral part of the SMMP indicators, as well as the updating of the Content Management System (CMS) program to reflect the conclusions of the initiative.

Initiation of the revision of the fields and indicators of the SMMP, which includes the assessment and analysis of the fields, results, and indicators of the SMMP against the objectives, goals (targets and indicators of sustainable development, merging some of the fields and introducing some new fields to address contemporary challenges and trends and updating the CMS program to reflect conclusions of the initiative.

This project is financed by Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH on behalf of the German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ).